

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Quæst. XI. Quæritur, an sint, qui Jurisdictioni Episcopi non subsint in
Judiciis ad Doctrinam pertinentibus; ita ut sibi liceat judicare falsum, quod
verum Episcopus declaravit, vel falsum dicere, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

Respondetur, id ita esse, variis ex Juris Canonibus colligi; nam 1. *C. 44. de Elect.* docet, Exemptos immediate Sedi Apostolicæ Subjectos teneri Confirmationem petere ab illâ Sede, sicut peteret ab Ordinario suo.

2. *C. 7. de Consuetud.* ostendit, Exemptum Dignitati renuntiare non posse sine Papæ Licentiâ, sicut non posset, non permittere Ordinario.

QUÆSTIO VII.

Queritur, An Prælati Exempti Proximo illum corrigere negligente, Ordinarius istius negligentiam supplere possit?

Quærendi causa. In Exempti commodum datur Exemptio, cessare ergo debet, quando id illius exposcit utilitas.

Respondetur, quosdam Juris Textus affirmativæ sententiæ favere: nam in *C. 6. de Offic. Ordin.* docetur, Delegati desidiam in Appellationis Causâ ab Episcopo suppleri posse. Appellans autem inter Exemptos quoad aliquam partem connumerari potest.

C. 7. Eod. Tit. permittit Archiepiscopo Austiano, ut, si Regularium Vagantium, propriumque Habentium, Prælati ab ipso commoniti ad Monasteria revocare, proprium abdicare, illos compellere neglexerint, per Suspensionem Beneficii Officii que ipse compellat. Istud autem Caput de omnibus Provinciæ Austrianæ Regularibus indistinctè loquitur, inter quos non fuisse nonnullos Exemptos credere fas non est.

C. 19. Eod. Tit. GREGORIUS IX. Episcopum vituperans, quod Exemptos correxisset, quanguam illos corrigere Abbas paratus esset, insinuat, illum vituperandum non futurum fuisse, si Correctionem Abbas neglexisset.

Eidem sententiæ favet CONCILIUM TRIDENTINUM. *C. 8. Sess. XXI. de Ref.* quod Episcopis visitare permittit Commendata Monasteria, in quibus viget Regulæ Observantia, si moniti Prælati Regulares intra sex menses non visitent.

QUÆSTIO VIII.

Queritur, An ex quo alicui jure pleno subjecta est Ecclesia, omni Episcopali Jure gaudeat?

Quærendi causa: Circa rem habere plenum jus, & habere totum jus, idem esse videtur.

Respondetur 1. fieri non posse, ut cuicumque pleno jure subest Ecclesia, quolibet Episcopi Jure in illâ potiat, cum sint Jura non pauca, quorum soli Episcopi capaces sunt, alii autem, quam Episcopi, Ecclesias pleno jure possidere possunt.

2. Jura Episcopalia duplicis esse generis; Alia nempe sunt Personalia, atque ideò per alios exerceri nequeunt: tale est jus solemniter benedicendi Populum post Missarum Solemnia, Vespertinas, & Matutinas, vel per vias & plateas; Alia non Personalia, quæ per alios exerceri possunt, talia sunt Tonfuræ, Christmatis Distributio, aliaque similia, de quibus. *C. 13. de Sent. & Re Jud.*

Prioris generis Jura non competunt cuicumque Ecclesias pleno jure Possidenti; idcirco Populum solemniter benedicendi facultas ad Abbates pleno jure Ecclesias Possidentes, sine speciali Privilegio, non pertinet. *C. 3. De Privileg. in VI.* quin imò ad priorem prædicti juris partem Privilegium istud restringitur ibidem, nempe ad benedicendum in Ecclesiâ.

Posterioris verò generis Jura cuique Ecclesias pleno jure Possidenti pertinere possunt, idque docet. *C. 13. De Sent. & Re Judicata.*

QUÆSTIO IX.

Queritur, An, per Libertatem alicui Ordini, vel Monasterio, vel Capitulo in Exemptionis Privilegio concessam, absoluta Exemptio intelligatur?

Quærendi causa: Libertas duplex, perfecta & imperfecta, de utraque ergo Privilegium intelligi potest.

Respondetur, ex variis Juris locis colligi, per Libertatem, absolutam Exemptionem non intelligi, nam 1. *C. 5. De Excess. Præl.* ex quo nascitur difficultas, agnoscit, quod Cistercienses, quibus concessam dicit Libertatem ab ALEXANDRO III. illisque Prædecesso-

ribus, Episcopo obedientiam debeant. 2. *C. 43. De Simon.* ex HONORIO III. desumptum, idem agnoscit, referendo Juramentum ab Abbatibus Cisterciensibus Episcopo præstari solitum, in quo inter alia promittebant Abbates Subjectionem, Obedientiam, Reverentiam secundum Regulam S. Benedicti. 3. *C. 1. De Supplend. negl. Præl.* ostendit, Abbates Cistercienses Episcopo Diocesano quoad Benedictionem recipendam subijci; Ab ALEXANDRO III. desumitur hoc Caput, qui Ordinem Cisterciensem à Prædecessoribus suis liberum factum supra dixit. 4. *C. 7. De Privileg.* docet, eos, qui libertate donantur, plus minusve libertatis habere pro tenore Privilegiorum.

QUÆSTIO X.

An sit aliquod Privilegium Ecclesiasticum, quod amitti nequeat?

Omnia hujusmodi Privilegia, ad quatuor genera reducuntur; nempe, 1. Canonis, *Si quis suadente*, quo excommunicantur, ipso facto, qui in Ecclesiasticos sive Sæculares, sive Regulares violentas manus temerè injiciunt, 2. Fori, quo iidem eximuntur à Jurisdictione Judicis Sæcularis, 3. Rerum, sèd Bonorum, quo illa ab oneribus, quibus subfunt Bona Sæcularia, eximuntur. 4. Locorum, quo à pœnis liberantur Rei ad illa Confugientes.

Hoc posito, *Queritur*, an inter illa aliquod sit, quod amitti non possit? Quæstio hæc sigillatim variis in locis hujus Operis decisa est affirmativè, ostensumque, hæc Privilegia esse ab Humano Jure introducta, ideòque, ab eodem aboleri posse, Primum à Jure Ecclesiastico merè Positivo; cætera à Principibus concessa, proindeque ab iisdem revocari posse: vel minus post stabilitam hanc Sententiam, meliori modo, quo fieri potuit, Sententiæ contraria, quæ videtur esse ferè communis Canonistarum, existimantium tria postrema Juris Divini esse, explosa est. Ut autem Lector hujus Decisionis hæc illucque dispersa moneatur, totaque insimul habeatur, hanc Quæstionem proponendam duximus; necessarium quoque visum est indicare loca præcipua, in quibus hæc de re actum est; sunt autem 1. *Tractatus de Censuris*, ubi fufissimè explicatus est citatus Canon. 2. *Tractatus de Judiciis*, ubi probatum est Exemptionem Ecclesiasticorum à Foro Sæculari merum, esse beneficium Principum, tam quoad Civiliâ Negotia, quam quoad Crimina. 3. *Tractatus de Immunitatibus*, ubi de illâ, quæ ad Res pertinet, & de illâ, quæ versatur circa Loca; De his singulis Privilegiis egerunt præter GERMONIUM Taurinensem Archidiaconum, qui tres Libros de prædicta Immunitate triplici composuit amplissimos, FAGNANUS, & GONZALEZ, idque variis in locis, illaque, is præter Primum, Juri Divino ascribit, ideòque illa amitti non posse, saltem quoad maximam illorum partem.

QUÆSTIO XI.

Queritur, An sint, qui Jurisdictioni Episcopi non subfint in Judiciis ad Doctrinam pertinentibus: ita ut sibi liceat judicare falsum, quod verum Episcopus declaravit, vel falsum dicere, quod verum Episcopus judicavit; accipere Opus aliquod ab Episcopo non probatum pro Normâ docendi ac judicandi de veritate vel falsitate Doctrinæ, in solvendis dubiis circa Doctrinam propositis?

Quærendi causa. Academia Theologica jactitant sese ab Apostolicâ Sede institutas, suumque Cancellarium, qui ad gradum Doctorem admittit, id facere, ut Delegatum ejusdem Sedis, ideòque, dum benedicit Doctores, illis declarat, se illis concedere licentiam docendi ubicunque Terrarum, quam profectò dare non posset, nisi ab eo, cujus Potestas per totum Orbem Christianum extenditur, auctoritatem suam teneret.

Hinc autem sequi videtur, Academiâ istas in Judiciis circa Doctrinam non subesse Episcopo, proindeque posse in Re Doctrinam aliquid sentire & docere, quam ipse Episcopus sentiat, doceatque.

Respondeo, eâ non obstantè dubitandi ratione, dicendum, quod nulla sit circa Doctrinam Exemptio ab Episcopi Jurisdictione; id patet ex Decretis CONCILII TRIDENTINI: Præcipiunt enim, ut Exempti circa Prædicationem, circa Lectiones Theologicas, circa Libro-

rum

rum Censuram, nec non eorum Approbationem, Episcopis pareant. *SESS. IV. C. Unico. SESS. V. C. 1. & 2. SESS. XXIV. C. 4.* In his Decretis Concilium expresse meminit Regularium, quorum maxima Pars ab Episcopi Jurisdictione eximitur. Notandum obiter, Concilium Academiæ Theologicæ Episcopo ita Subjectas velle, ut veter, ne quis in iis Theologiam legat, nisi ab Episcopo ad id probatus. Idem patet Edictis Regiis, nempe inter alia *Art. 30. EDICTI 1695. circa Jurisdictionem Ecclesiasticam.* Idem inferre est ex Litteris Patentibus circa Publicationem Constitutionis *Vineam Domini Saboth. 1705.* ac Constitutionis *Unigenitus* an. 1714. hinc facilis solutio rationis oppositæ, siquidem patet, Potestatem Academicarum circa Doctrinam subesse Potestati Episcopali, Clave non errante.

QUÆSTIO XII.

Queritur, An Actus, quo deliberatur ab Academiâ Theologicâ, an hoc illud-vè Opus recipiendum sit pro Norma docendi, sit Actus Jurisdictionis?

Videtur, quòd hic Actus ad Jurisdictionem non spectet, cum nihil aliud esse appareat, quàm Examinatio, an dignum sit, ut habeatur pro Normâ docendi & judicari possit ab Academiâ de hoc dubio, absque Jurisdictione, eodem planè modo, ac de illo judicat Doctor privatus.

Contrarium tamen *Tenendum* sentio, quia finis proximus illius Deliberationis est, ut ipsa Academia sibi Legem statuat stricte servandam, sequendi Doctrinam in Opere contentam, tam in disputando circa Res Theologicas, quàm in decidendo proposita dubia, Lex autem non conditur absque Jurisdictione.

Hanc Resolutionem confirmat *Canon 3. DIST. IV.* in quo *S. Augustinus* comparat Judicium, quo habita Deliberatione judicatur, aliquid in Legem statuendum vel accipiendum, cum Judicio, quo juxta illud jam pro Lege receptum, judicatur. Hinc autem sequitur, quòd sicut Judicium Posterius, est Actus Jurisdictionis, idem quoque de Priori dicendum sit. Hinc ruit allata Comparatio judicii Doctoris Privati cum judicio Academicæ, cum proprie loquendo nemo possit habere jurisdictionem in se ipsum.

SECTIO IV.

Regule circa Exemptiones. Et primò, de Exemptione circa Visitationem.

REGULA I.

Ex corrigendi jure nascitur visitandi jus, medium enim ad Correctionem aptissimum Visitatio, Correctio verò Visitationis potissimus finis.

Hinc in Jure Visitatio & Correctio, tanquam quæ separari non debeant conjungi solent; Correctio præcipitur aut permittitur, quoties Visitatio præcipitur, aut, cui de Jure pertinet, permittitur. Hujus Conjunctionis testimonia habes *C. 7. 8. De Statu Monach. Clem. 2. Eod. Tit. C. 3. 4. SESS. VI. De Ref. C. 11. SESS. XXV. De Regul.* Hinc Visitatio ejusdem utilitatis, necessitatis-vè est, ac Correctio; hinc, sicut Correctio à Subdito contra Prælatum præscribi non potest, ita nec Visitatio; & sicut Prælatus contra Prælatum corrigendi Subditos alienos jus præscribere potest, ita & visitandi jus alienos Subditos.

Hinc, sicut in Correctoriis, Appellatio Sententiæ effectum non suspendit, ita quæ in Visitatione statuuntur Appellatione non suspenduntur.

Hinc, cuius est corrigere, ejus est & visitare.

Hinc Juris Textus, quibus alicui vindicatur corrigendi facultas, eidem visitandi potestatem tribuunt.

Hinc, qui præscribit jus corrigendi, visitandi jus etiam præscribit.

Sed ne, quæ dicta sunt, errandi occasio sint, Notandum, corrigendi jus alicui competere posse Lege Divinâ & Lege Humanâ: Priori modo, pertinere ad Prælatum, inter quem & Subditos Divina est Subordinatio; Posteriori, spectare ad Prælatum, qui aliis Humano Jure tantum præest. Contra Legem Divinam præscribi non posse; Contra Humanam posse.

Tom. I.

Hinc cum Illi, qui à Spiritu Sancto positi regere Ecclesiam Dei, Jure Divino Regendis præsent, oportet ut saltem Episcopi, qui inter illos præcipui sunt, Divinâ Lege corrigendi jus habeant, atque ideò, ut contra Episcopum ipsius Grex à Correctione Exemptionem præscribere nequeat; cum verò Metropolitanus Episcopis non præsit nisi Lege Humanâ, oportet, ut Episcopi contra Metropolitanum ab istius Correctione Immunitatem Præscriptione acquirere possint.

Quod de Metropolitanis dictum est, ad Primates, Patriarchas similesque Prælatos Constitutione Humana Infitutos extendendum.

Hinc malè discurreret, qui diceret, contra Metropolitanos à Visitatione Libertatem præscriperunt Episcopi. Episcoporum ergò Subditi contra ipsos eandem Libertatem præscribere possent.

Hinc, cum Humanâ tantum Lege fiat, ut talis Grex tali Pastori adunetur, subjiciaturque, Lex verò Divina præcipiat, ut quilibet Grex cuidam sublit Pastori; oportet, ut talis Grex Exemptionem à Visitatione talis Pastoris præscribere possit; Libertatem verò à Visitatione cujusvis præscribere nequeat.

Quæ de Visitatione hæcenus dicta sunt, omnium circa illam Canonum fundamenta sunt, idcirco illorum, qui de Exemptione à Visitatione loquuntur, Collectioni præmitti debuerunt, ut sanius judicare liceat, quæ circa Visitationem Exemptio concedi possit, vel non possit.

REGULA II.

A Visitatione, quæ nec à Jure præscripta, nec permissa, vel quæ præcepta in Desuetudinem abiit, nulla est proprie dicta Exemptio.

Hinc, cum Primati vel Patriarchæ Canones nunquam præceperint, nec permiserint, ut Districtus suos visitarent, nullus proprie dici potest ab illorum Visitatione Exemptus.

Hinc quoque, cum Canones Metropolitanis præcipientes ut Provinciam suam visitet, jamdiu obsoleverint, ab illius Visitatione, quis ineptè diceretur Exemptus.

REGULA III.

Nemini unquam à Jure indultum est, ut à nullo Prælato visitetur; imò, ne id fiat, non unus Canon prohibet.

Prohibitio, de qua loquitur Regula, colligitur ex *C. 8. DIST. XCIII. C. 18. CAUS. XVIII. QUÆST. II. C. 12. 16. De Præscript. C. 7. De Statu Monach. Clem. 2. Eod. Tit.* eaque iustissima est, nam Acephalus foret, qui Visitatore careret, indignus esset, quibus egeret, Pastoris auxiliis, Subditus non haberet, cui obediret, nec Ovis, qui illam Esurientem pasceret, Deviantem reduceret, Infirmam curaret: quantumvis Quis Exemptus sit, Visitationi Ordinarii tanquam Sedis Apostolicæ Delegati, vel illorum, qui sibi maxime præsent, subjicitur: demùm, ne quis sine Visitatore sit, Abbates, Prioresque, qui proprios non habent Abbates, celebrare Capitula Generalia tenentur, in quibus Visitatores sibi eligant. *C. 7. de Statu Monach.*

REGULA IV.

Ex eo, quòd alicui dentur peculiare Visitatores, non eximitur ab Ordinarii Visitatione.

Colligitur ex *C. 7. de Statu Monach.* In illo enim additâ Clausulâ, *Salvo jure Diœcesanorum*, illis conservatur visitandi jus ergà illos, quibus peculiare dantur Visitatores; *TANCREDUS* in illud *C. sic illud interpretatur in Notis suis in 4. Collect.*

Circà quòd Notandum, tunc temporis, nempe sub *INNOCENTIO III. Pontifice* extitisse Abbates, Prioresque, in Congregatione non positos, quique ideò Capitulum Generale celebrare non consueverant; inter illos autem fuisse, qui Sedi Apostolicæ immediatè suberant, alios verò, qui Episcopo Subjecti remanserant: tam Exemptos, quàm non Exemptos, simul convenire debuisse, & in Capitulo Generali Visitatores eligere, qui vice Papæ, illos visitarent & corrigerent, eâ tamen lege, ut Deponendi Episcopo denuntiarentur, ut illos deponi curaret, quo illud Negligente, ad Sedem